

ČETIRI STUPA RODITELJSTVA U NAJBOLJEM INTERESU DJETETA

1. STUP = BRIŽNO PONAŠANJE

- Roditelj odgovara na djetetovu potrebu za ljubavlju, emocionalnom toplinom, sigurnošću, pripadanjem, povezanošću, prihvaćanjem. Dijete treba brižno ponašanje roditelja kao sigurnu bazu iz koje može istraživati svijet i u koju se može vratiti kad osjeti umor, strah, tugu ili neko drugo neugodno stanje ili emociju.
- Od roditelja traži osjetljivost na poruke djeteta i primjereno odgovaranje na njih, pokazivanje topline i ljubavi, pružanje utjehe i zaštite, prihvaćanje djeteta i davanje podrške. Roditelj može djetetu pokazivati naklonost i radost, utješiti ga kada je tužno ili potreseno, razgovarati s njim o onome što ga zanima ili brine, održavati pozitivno emocionalno okruženje u domu, te mu pružiti sigurnost.
- Dosljedno pružanje emocionalne topline i dosljedno odgovaranje na potrebe djeteta predstavljaju temelj za razvoj sigurne, stabilne i emocionalno tople veze s roditeljem. Takva veza osigurava zadovoljenje djetetovih emocionalnih potreba, te omogućuje da se dijete osjeća vrijednim i prihvaćenim.

2. STUP = STRUKTURA I VOĐENJE

- Roditelji odgovaraju na djetetovu potrebu za sigurnošću, predvidivošću i kompetentnošću.
- Struktura se odnosi na prostor, vrijeme i usmjeravanje djetetova ponašanja.
- Strukturirani prostor jest siguran prostor u kojemu je dijete zaštićeno od opasnosti koje ga mogu ugrožavati, kako u vlastitom domu tako i izvan njega.
- Strukturirano vrijeme i aktivnosti podrazumijevaju uredan (ali ne krut) svakodnevni raspored s redovitim vremenom i obrascima obiteljskih aktivnosti. Rutina i predvidivost malom djetetu pružaju osjećaj sigurnosti. Istovremeno, važna je i fleksibilnost koja omogućuje da se rutina prilagodi trenutnim potrebama djeteta (npr. ne budimo dijete kako bi pojelo međuobrok). Fleksibilnost u strukturiranju vremena također omogućuje sve više dogovaranja s djetetom što je ono starije i zrelije.
- Strukturu čine i granice prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja, te drugi načini vođenja i usmjeravanja djeteta, kao što su izražavanje očekivanja ili objašnjavanja zahtjeva. To djetetu omogućuje naučiti samo upravljati svojim ponašanjem. Roditelj je djetetu uzor (model) prikladnog ponašanja i izražavanja emocija, te odnošenja prema drugim osobama. Od njega dijete uči i razvija vlastite moralne vrijednosti, rješavanja sukoba i prosocijalna ponašanja. Kako bi se to postiglo, roditelj pomaže djetetu razumjeti što jest, a što nije prihvatljivo te postavlja razumne i primjerene granice i očekivanja. Pritom je važno uzimati u obzir djetetovo mišljenje te ga usmjeravati na pozitivan

način, uz postavljanje jasnih granica, pružanjem smislenih objašnjenja, bez tjelesnog i psihičkog pritiska/kažnjavanja.

3. STUP = UVAŽAVANJE ILI PRIZNAVANJE DJETETA KAO OSOBE

- Roditelj odgovara na potrebu i pravo djeteta da ga se vidi, čuje i poštuje kao osobu - s vlastitim shvaćanjima, idejama, planovima, interesima i ljudskim dostojanstvom.
- Za razvoj djetetove samosvijesti potrebno je da roditelj primijeti, prepozna i potvrdi djetetov doživljaj sebe i/ili svijeta (npr. „Vidim da voliš čeprkati štapićem po blatu; Tužan si jer si izgubio igračku; Brine te kada će doći tata" i sl.)
- To podrazumijeva posvećivanje vremena i pažnje te pokazivanje zanimanja za svakodnevne aktivnosti i iskustva djeteta (npr. što dijete voli, a što ne voli raditi, kako se osjeća, što ga brine, plaši, veseli, oduševljava). Sve to ponajprije od roditelja zahtijeva da sluša dijete, da pokuša razumjeti njegovo gledište, te da pomogne djetetu izraziti svoje misli i osjećaje. Kada roditelj pokazuje da mu je važno čuti i razumjeti kako se dijete stvarno osjeća i što misli, tada dijete doživljava da je vrijedno takvo kakvo jest.
- Uvažavanje djeteta kao osobe podrazumijeva i poštivanje djetetovih granica i odlučivanja na području primjerenom njegovoj dobi i zrelosti (npr. o tome je li još gladno). Također, važno je da roditelj vodi računa o djetetovu mišljenju i potrebama prilikom donošenja odluka koje se tiču djeteta i obitelji. Pritom „uvažavanje djeteta kao osobe" ne znači uvažavanje djetetovih želja, već prepoznavanje, prihvaćanje i „uzimanje za ozbiljno" toga kako dijete doživljava sebe ili neku situaciju (npr. „Vidim da bi ti najradije obukao svoje zelene hlačice, no nažalost one su mokre. Ovdje su plave i crvene hlačice. Dođi, odaberi koje ćeš nositi dok se zelene ne osuše." „ Ali ja bih zelene!" „Da, znam da njih najviše voliš. Žao mi je što ih sada ne možeš obući...").

4. STUP = OSNAŽIVANJE ILI OMOGUĆAVANJE OSNAŽIVANJA DJETETA

„Ne smije se beba zato što zvečka zveči; smije se zato jer ona zveči zvečkom." (Seligman, 2005.)

- Roditelj odgovara na djetetovu potrebu za osjećajem osobne kontrole, kompetentnosti te sposobnosti utjecaja na druge ljude i na svijet oko sebe. Osnaživanje se odnosi na roditeljevu potporu djetetovoj autonomiji.
- To zahtijeva roditeljsku osjetljivost, otvorenost djetetovom utjecaju i uzajamnoj suradnji (npr. „Tamo mi pokazuješ prstom - ti bi nam upalio svjetlo - podići ću te da dosegneš prekidač."). Roditelji podupiru djetetove jake strane, hrabre dijete i izražavaju povjerenje u njegove sposobnosti, slijede i podržavaju djetetove inicijative.
- Roditelj osnažuje dijete kada s interesom slijedi djetetovu ideju, pridružuje se njegovoj aktivnosti ako mu dijete dopusti te se suzdrži od vođenja i pomaganja ako dijete može samo provesti svoj naum. Kada dijete krene u ostvarivanje neke

svoje zamisli (npr. uzeti čašu vode, odnijeti tanjur mami, razgledati neku zanimljivu spravu), umjesto: „Razbit ćeš, Pokvarit ćeš, Porezat ćeš se, Past ćeš, Evo vidiš da ne možeš“, roditelji ga mogu osnažiti riječima: „O, to izgleda zanimljivo, Jesi li otkrila gdje se to otvara, Ti to vrlo pažljivo i polako nosiš, Pa ti bi već htio naučiti kako se to radi“ i sl...

- Osim toga, **roditelji mogu stvarati prilike u kojima dijete uči i stječe nova iskustva.** To uključuje proširivanje djetetova iskustva i njegovo upoznavanje sa svijetom, odgovaranje na djetetova pitanja, podržavanje igre i omogućavanje djetetu da doživi uspjeh.
- Kada prepoznaju da **svojom aktivnošću mogu utjecati na okolinu**, djeca stječu osjećaj djelotvornosti koji ih ohrabruje da budu aktivna te djeluju u skladu sa svojim potrebama i u novim situacijama. S druge strane, ako dijete nikad nije uspješno u pokušajima da utječe na svoju okolinu, može postati pasivno i povući se.
- Dok **podupiru sve veću samostalnost svog djeteta**, koje raste, roditelji ne bi smjeli zaboraviti da razvoj nije pravocrtan. Dijete može ponekad pokazivati potrebu za autonomijom, a onda opet potrebu za većom blizinom i zaštitom roditelja (npr. kad se ujutro trudi samo obući cipele, a popodne kad roditelj dođe po njega u vrtić želi da mu ih roditelj obuče i sl.).

Izvor: „Rastimo zajedno; Program radionica za roditelje najmlađe djece; Priručnik“, Pećnik, N., Strac, B., UNICEF, Zagreb, 2010